

Koncsol László Simkó Tibor-díjához

Koncsol László, a szlovákiai magyar irodalom rendkívül sokoldalúnak ismert alkotója, mindig is olyan gyermekverskötetekkel lepte meg olvasóit, amelyek erős bölcséleti tartalmukkal a felnőtt olvasóknak is igazi műélvezetet nyújtottak.

Legutóbb 2017-ben vehettük kezünkbe a *Batyuzgató – Kisebbség és nagyobbak kedvére* alcímű könyvét, amely Thar Lujza színes illusztrációival az ART Danubius Könyvkiadó gondozásában látott napvilágot.

A *Batyuzgató* Koncsol László elmúlt negyven év alatt született gyermekverseinek legjavát adja az olvasó kezébe. Az első versciklus az 1981-ben megjelent *Szín-muzsika, fényvarázs* című kötet teljes anyagát bemutatja.

„Ez a kötet még irodalmunk szorgos követői számára is meglepetés volt – írja róla Szeberényi Zoltán. – Ismeretlen ízek, színek jelennek meg vele gyermekköltészetünkben. Kulturált nyelven, színpompás képekben varázsolja elénk a kozmikus idő emberi vonatkozásait, az évszakok váltását. Mindent a színek és fények tükrében lát, a tavasz opál, a nyár-ősz arany, a tél ezüst színben ragyog. Megoldásai nem mindig gyermekszórakoztató lelemények. A látványt és hangulatot fesszes ritmusba ötvöző, szépen csengő sorok mögöttes jelentést is sugallnak, szinte egy természetfilozófia körvonalai sejlenek fel a születés, kiteljesedés és elmúlás relációiban. A természet legmélyebb törvényszerűségeire világítanak rá a terjedelmes költemény (880 sor) gazdagon sorjázó képei. A három fő részből, elő- és utóhangból álló kompozíció a kozmikus idő, a 'láthatatlan csodakert' emberi-termeti vonatkozásait tárja elénk. A természet örök körforgásának antropomorfizált jelenségeit mozgalmassá, érzékelhetővé, szinte kitapintható képekben villantja fel. Ritkán folyamodik pusztán leíráshoz, a lineáris képsorokhoz, a láttatás statikus eszközeihez. Nemcsak a szemnek, a fülnek, de minden érzékszervnek izgalmát gerjesztve, több csatornán áramlik költői üzenete az olvasó tudatába.”

A *Batyuzgató* második versciklusa a *Vizesnapló* című, 1984-ben megjelent kötet szintén természetközpontú 14 verséből 11-et mutat be újra. A könyv annak idején a fiatalabb és az idősebb olvasók körében egyaránt nagy sikert aratott, hiszen játékoság, derűs harmónia jellemzi, ami a gyermekversek világához viszi közelebb, gondolatossága, bölcsessége a felnőttkor élettapasztalatait idézi meg. Minden vers egy-egy fejezet, a témákat a víz állandóan változó, átalakuló világa szolgáltatja. Az örökmozgó elem legkülönbözőbb alakváltozatai jelennek meg és kelnek életre klasszikus tisztaságú sorokban: a ködtől és zúzmarától a könnycseppig és verejtékcseppig. A költeményeket ritka műgond, formai gazdagság és ellenállhatatlan

zeneiség jellemzi. Költői értékei mellett főként nyelvi sokszínűsége, kristálytisza magyarsága teszi emlékezetes olvasmányá.

Ismét Szeberényi Zoltánt idézem: „A változatos, helyenként bravúros megoldások nemcsak a költő verselési készségét bizonyítják ismételten, hanem meglepően egyenletes költői teljesítményt is produkálnak. Ott is elfogadható megoldásokra képes a költő, ahol a képi élmények nem segítik a költői képzelet szárnyalását (pl. *A verejtékcsepp*). Néha az ügyes formai játék (pl. *A dara*), máskor a pazar rímkollekció (*A hópehely*) dominál, de az esetek többségében harmonikus megoszlásban alkalmaztatnak a költői eszközök, semmi sem bontja meg az esztétikai egyensúlyt (*A köd*; *A zúzmará*; *A jégcsap*; *A dér*; *Az anyatej*).”

A harmadik versciklus a *Csiribik* címet kapta, hasonlóan, mint az AB-Art Kiadó gondozásában 2001-ben megjelent kötet. A huszonöt versben a költői szépség mellett fellelhető a játékoság, a felhőtlen vidámság, a derű is. Megjelennek a gyermeki léleknek oly kedves témák is: a csiribiri verebek, a totya kiskutya, a büszke macskák, egy kurta, macska gyúrta hurka, kiderül, mitől sír és mosolyog a gyermek. Az *Ütemező* című verstani munkából átvett versek pedig lábakon járnak, szaladnak, forognak vagy ugrabugrálnak. A *Ringató* spondeusa lépeget, a *Kikap, és elillan a tél* anapesztusa visszapattan, megfordul, a *Kikiáltó* emelkedő jónikus táncolni kezd, a *Repülőben* érezhetően ereszkedik és emelkedik.

Koncsol László hat verssel szerepel a gyermekirodalmunk három évtizednyi terméséből készült *Hogyan kell repülni?* című gyermekvers- és meseválogatásban, három verssel pedig a *Csodalámpás*, szlovákiai magyar költők gyermekverseit tartalmazó antológiában.

„Bármihez fogott, arannyá vált a keze alatt – írta Koncsol Lászlóról néhány évvel ezelőtt Kövesdi Károly. – Más talán belerokkant volna az őt ért csapásokba, Koncsol László minden keserűség ellenére megtartotta derűs bölcsességét. Ez hatja át a *Batyuzgató* című könyvet is.” „Ha több irodalmi művet egy kötetbe helyeznek, ez nemcsak az összege lesz az addigi köteteknek, hanem ez által valami új tartomány is megképződik. Ezt láthatjuk a *Batyuzgatóban*” – nyilatkozta a kötetéről Kocur László irodalomtörténész. Szeberényi Zoltán szerint „Koncsol gyermeklírájának jelentőségét az is emeli, hogy olyan életkorú olvasókhöz szól, akik fejlődési folyamatukban éppen elfordulni készülnek korábbi verses olvasmányaiktól. A tizenegy-tizenkét éves gyerek fokozatosan veszít a versek iránti érdeklődéséből. Ez a prepubertás korban levő gyermek fokozódó valóságigényével, a realitások iránti felébredő vonzódásával függ össze, amit már nem elégít ki a klasszikus értelemben felfogott gyermekvers. Itt válhat hasznossá Koncsol intellektuális lírája, melynek képei sokszor a ráció hideg fényénél bomlanak ki, s gyakran a márványszobor hűvös artisztikumát lehelik”.

(*Art Danubius Könyvkiadó, 2017*)